

ฮอร์โมนพืชผลิตจาก *Pseudomonas fluorescens* SP007s ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของคะน้าอินทรีย์

Plant Hormone Produced from *Pseudomonas fluorescens* SP007s to Enhance Growth of Organic Kale

วิลาวรรณ เชื้อบุญ และดุสิต อธินวนนท์*

สาขาวิชาการจัดการเกษตรอินทรีย์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศูนย์รังสิต ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120

Wilawan Chuaboon and Dusit Athinuwat*

Major of Organic Farming Management, Faculty of Science and Technology, Thammasat University,
Rangsit Centre, Khlong Nueng, Khlong Luang, Pathum Thani 12120

บทคัดย่อ

มีรายงานการส่งเสริมการเจริญเติบโตพืชด้วยจุลินทรีย์ที่อยู่บริเวณรอบรากพืชด้วยกลไกโดยตรงของจุลินทรีย์ในการผลิตฮอร์โมนพืช ได้แก่ indole-3-acetic acid (IAA) และ gibberellins (GA₃) การวิจัยครั้งนี้เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของฮอร์โมนพืช IAA และ GA₃ ซึ่งผลิตจากเชื้อปฏิปักษ์ *Pseudomonas fluorescens* SP007s ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตพืชในระบบการผลิตคะน้าอินทรีย์ ผลการวิจัยพบว่าเชื้อปฏิปักษ์ SP007s สามารถผลิต IAA และ GA₃ ได้ปริมาณมากในอาหารเลี้ยงเชื้อ nutrient glucose broth เท่ากับ 47.5 และ 54.7 µg ml⁻¹ ตามลำดับ จากการตรวจสอบด้วยวิธี high-performance liquid chromatography (HPLC) ซึ่งภายใต้ห้องปฏิบัติการและสภาพไร่ พบว่าเชื้อปฏิปักษ์ SP007s สามารถผลิตและปลดปล่อย IAA และ GA₃ ที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมเปอร์เซ็นต์การออก จำนวนรากแขนง ความสูงต้น และความยาวรากของต้นกล้าคะน้าได้ทัดเทียมกับฮอร์โมนสังเคราะห์ IAA และ GA₃ ส่งผลให้พืชมีการดูดสารอาหารและน้ำได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังพบประสิทธิภาพในการลดโรคขอบใบทองและใบจุดอัลเทอร์นาเรียถึง 71.3 และ 73.9 % ตามลำดับ หลังมีการคลุกเมล็ดและพ่นใบด้วยเชื้อปฏิปักษ์ SP007s (10⁶ cfu/ml) เมื่อคะน้าอายุ 14, 28 และ 42 วัน ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นว่านอกจากการควบคุมโรคพืชโดยชีววิธีด้วยเชื้อปฏิปักษ์ SP007s ยังมีประสิทธิภาพสูงในการเป็นผู้ผลิตฮอร์โมนพืช

คำสำคัญ : ฮอร์โมนพืช; การหลีกเลี่ยงโรค; การควบคุมโดยชีววิธี; เกษตรอินทรีย์

Abstract

Enhancement of plant growth has previously been reported for some plant growth promoting rhizosphere (PGPR) strains as a direct result of microbial production of plant-growth regulators, including indole-3-acetic acid (IAA) and gibberellins (GA₃). This study focused on determining if *in*

vitro IAA and GA₃ production by *Pseudomonas fluorescens* SP007s could promote plant growth activity in organic production system. Results showed SP007s secreted high levels of IAA and GA₃ in nutrient glucose broth with 47.5 and 54.7 µg ml⁻¹ respectively determined by high-performance liquid chromatography (HPLC). Under laboratory and field conditions, SP007s produced and released the plant growth hormone IAA and GA₃ that enhanced the percentage of seed germination, number of lateral root, plant height, and root length same as synthetics IAA and GA₃, resulting in plant more efficient improving nutrient and water uptake. Moreover, their effectiveness on black rot and Alternaria leaf spot reduction up to 71.3 and 73.9 % respectively was obtained after seed treated and foliar sprayed with SP007s (10⁶ cfu/ml) at 14, 28, and 42 day-old after planting. These data demonstrate that beside the biocontrol agent, SP007s highly effect perform as planting hormone producer.

Keywords: phytohormone; disease escape; biocontrol; organic farming

1. คำนำ

ค่ามาตรฐานการตกค้างของสารเคมีในผลผลิตทางการเกษตรของประเทศคู่ค้าส่งผลโดยตรงต่อระบบการผลิตพืชที่มีการใช้สารเคมีโดยไม่คำนึงถึงสถานการณ์จริงในการระบาดของศัตรูพืช และปัญหาการติดต่อสารเคมีที่ติดตามมาจึงมีความจำเป็นที่ต้องใช้วิธีการผลิตพืชรูปแบบอื่นทดแทนระบบการผลิตพืชโดยใช้สารเคมี ซึ่งแนวทางที่กำลังได้รับความสนใจทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค คือ การผลิตพืชแบบเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเน้นการควบคุมศัตรูพืชโดยใช้จุลินทรีย์หรือเชื้อปฏิปักษ์เข้าร่วมในระบบการผลิต คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องถึงสมบัติและกลไกของเชื้อปฏิปักษ์ *P. fluorescens* สายพันธุ์ SP007s ซึ่งแยกได้จากดินบริเวณรอบรากกะหล่ำดอก (วิลาวรรณ, 2551; Prathuangwong *et al.*, 2005) โดยเชื้อปฏิปักษ์ SP007s มีความสามารถในการควบคุมโรคได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทุกกลุ่มเชื้อโรคที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นโรคที่ระบบราก โรคทางใบ และโรคพืชที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์ (นลินา และสุดฤดี, 2552; วิลาวรรณ, 2551; Chuaboon *et al.*, 2008; Prathuangwong *et al.*, 2005, 2006, 2007, 2009)

และมีประสิทธิภาพสูงในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชหลายชนิด (Prathuangwong *et al.*, 2009) ซึ่งการเจริญเติบโตของพืชมีผลโดยตรงมาจากปริมาณของฮอร์โมนโดยเฉพาะ indole-3-acetic acid (IAA) และ gibberellins (GA₃) ซึ่งมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับปริมาณ endogenous IAA และ gibberelic acid ภายในต้นพืชโดยส่งผลให้เซลล์พืชยืดยาวและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดูดซับธาตุอาหารจากดินของพืช (Buensanteai *et al.*, 2008) โดยในกลุ่มของพืชผักกินใบต้องการฮอร์โมนและปุ๋ยปริมาณที่สูงโดยเฉพาะคะน้าซึ่งเป็นพืชอายุสั้น (Farnham *et al.*, 2009) เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตหากมีการใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพในการควบคุมโรคและยังสามารถให้ฮอร์โมนหรือกระตุ้นการใช้ปุ๋ยเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชได้ในคราวเดียวกัน จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจดังนั้นการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาประสิทธิภาพของเชื้อปฏิปักษ์ SP007s ในการผลิตฮอร์โมนพืชในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของคะน้า ซึ่งเป็นอีกแนวทางหนึ่งเพื่อสนับสนุนภาคการผลิตและส่งเสริมการบริโภคภายในและส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์

2. อุปกรณ์และวิธีการ

2.1 ตรวจวัดปริมาณการผลิต IAA และ GA_3 ของ SP007s

เลี้ยงเชื้อปฏิภักษ์ *P. fluorescens* SP007s ในอาหาร nutrient glucose broth (NGB) ปริมาตร 250 มิลลิลิตร เขย่า 120 รอบ/นาที ที่อุณหภูมิห้อง (28-33 °C) นาน 48 ชั่วโมงปนตกตะกอนเซลล์ 12,000 รอบ/นาที นาน 10 นาที เก็บส่วนใส (supernatant) ที่อุณหภูมิ 4 °C เพื่อใช้ในขั้นตอนต่อไป นำ supernatant ของเชื้อปฏิภักษ์ SP007s ปรับค่า pH เท่ากับ 2.5 แล้วนำไปสกัดแยกส่วนด้วยเอทิลอะซิเตท 3 ครั้ง ด้วยปริมาตรครั้งละ 1/3 เท่าของ supernatant (Zeigler *et al.*, 1980) จากนั้นลดปริมาตรด้วย rotary evaporation method นำ crud extract ที่ได้ไปตรวจวัดปริมาณของ IAA และ GA_3 ด้วยวิธี HPLC (นลินา และสุดฤดี, 2552; Alan *et al.*, 1998)

2.2 ทดสอบประสิทธิภาพของ IAA และ GA_3 จาก SP007s ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของน้ำ

2.2.1 ทดสอบบนกระดาษขึ้น

ทดสอบประสิทธิภาพของฮอร์โมนที่สกัดได้จากเชื้อปฏิภักษ์ SP007s ด้วยวิธีวางบนกระดาษขึ้น (blotter test) โดยคลุกเมล็ดค่น้ำที่ผ่านการฆ่าเชื้อที่ผิวด้วย 10% clorox นาน 3 นาที และล้างออกด้วยน้ำกลั่นหนึ่งฆ่าเชื้อ ผึ่งให้หมาด 10 นาที คลุกด้วยฮอร์โมน IAA และ GA_3 ซึ่งสกัดจากเชื้อปฏิภักษ์ SP007s อัตราส่วนเมล็ดต่อฮอร์โมนพืชแต่ละชนิดเท่ากับเมล็ด 1 กรัม/ฮอร์โมนพืช 1 มิลลิลิตร (ความเข้มข้น 25 ppm) เปรียบเทียบกับการใช้ฮอร์โมนสังเคราะห์ IAA และ GA_3 ในอัตราเดียวกันกับฮอร์โมนซึ่งสกัดจากเชื้อปฏิภักษ์ SP007s การใช้เชื้อสด SP007s ความเข้มข้น $0.1OD_{600nm}$ (ความเข้มข้นเชื้อประมาณ 10^6 cfu/มิลลิลิตร) และน้ำกลั่นหนึ่งฆ่าเชื้อ รวม 6 กรรมวิธี

โดยวางแผนการทดลองแบบ CRD (completely randomized design) แต่ละกรรมวิธีมี 10 ซ้ำ แต่ละซ้ำมี 25 เมล็ด บันทึกผลอัตราการเจริญเติบโต (ความสูงต้น ความยาวราก และจำนวนรากแขนง) เมื่อค่น้ำอายุ 14 วัน

2.2.2 ตรวจวัดปริมาณ IAA และ GA_3 ในกล้าน้ำ

นำต้นกล้าน้ำแต่ละกรรมวิธี (ข้อ 2.2.1) ชั่งน้ำหนัก 0.1 กรัม นำมาบดในโกรงที่เย็นด้วย homogenization buffer (0.1 M Tris-HCl buffer, pH 7, 0.1 M KCl, 1 mM PMSF, 1µg/มิลลิลิตร leupeptin, 1 % (v/v) Triton X-100 และ 3 % (w/v) PVPP) ที่เย็นจัด ปริมาตร 1 มิลลิลิตร โดยจะต้องอยู่บนน้ำแข็งตลอดเวลา แล้วนำไป vortex ให้เนื้อเยื่อพืชที่บดละเอียดผสมกัน ตกตะกอนด้วยเครื่องปั่นเหวี่ยงความเร็ว 12,000 รอบ/นาที เป็นเวลา 30 นาที ที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส ตูดส่วนใสแต่ละกรรมวิธีมาตรวจวัดปริมาณ IAA และ GA_3 ด้วยเทคนิค HPLC (นลินา และสุดฤดี, 2552; Alan *et al.*, 1998) และวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความแปรปรวนและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทางสถิติโดย Duncan's new multiple rang tests (DMRT) โดยโปรแกรม R

2.3 ทดสอบประสิทธิภาพ IAA และ GA_3 ซึ่งผลิตจาก SP007s ในแปลงเกษตรกร

ทดสอบประสิทธิภาพของ IAA และ GA_3 จาก SP007s ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตและควบคุมโรคค่น้ำ โดยวางแผนการทดลองแบบ RCBD ในพื้นที่ 1 ไร่ กรรมวิธีมีทั้งหมด 7 กรรมวิธี กรรมวิธีละ 5 ซ้ำ (Table 1) โดยคลุกเมล็ดร่วมกับการพ่นใบทุก 14 วัน หลังปลูก เปรียบเทียบกรรมวิธีควบคุม (positive control) ที่ใช้ copper hydroxide และกรรมวิธีที่ไม่มีการพ่นแบคทีเรียหรือสารเคมีใด (negative control) ประเมินการเจริญเติบโตและความรุนแรงของโรคทุก ๆ 14 วัน

ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าความแปรปรวน และค่า
ความแตกต่างทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

โปรแกรม R

Table 1 Biological and chemical treatments on kale for plant growth promoting and controlling kale disease under field conditions

Treatment code	Treatment details
T1	Seed treated and foliar sprayed with IAA from SP007s at 14, 28, and 42-day after planting.
T2	Seed treated and foliar sprayed with GA ₃ from SP007s at 14, 28, and 42-day after planting.
T3	Seed treated and foliar sprayed with synthetic IAA at 14, 28, and 42-day after planting.
T4	Seed treated and foliar sprayed with synthetic GA ₃ at 14, 28, and 42-day after planting.
T5	Seed treated and foliar sprayed with SP007s (10 ⁶ cfu/ml) at 14, 28, and 42-day after planting.
T6	Seed treated with copper hydroxide and foliar sprayed with carbendazim at 14, 28, and 42-day after planting.
T7	Nontreated

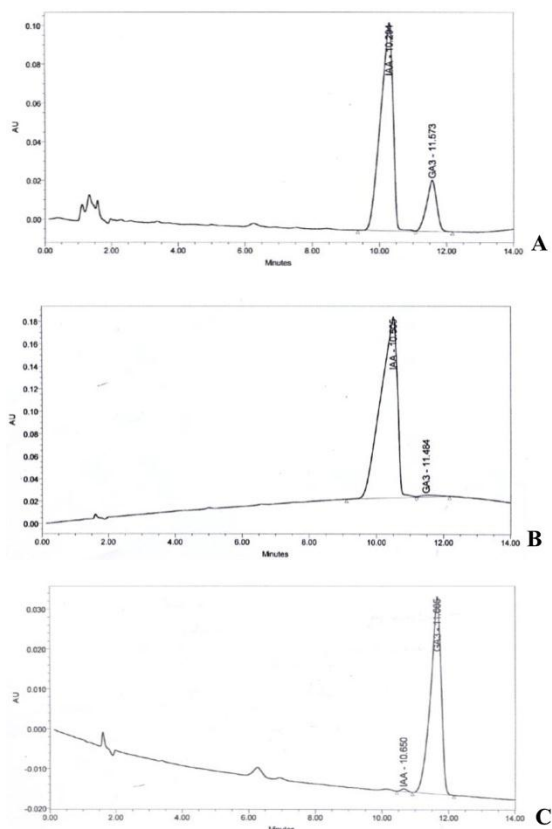
3. ผลการวิจัย

3.1 การตรวจวัดปริมาณการผลิต IAA และ GA₃ ของ SP007s

การตรวจสอบปริมาณของ IAA และ GA₃ จาก crud extract ของเชื้อปฏิปักษ์ SP007s ด้วยวิธี HPLC พบว่าเชื้อ SP007s สามารถผลิต IAA และ GA₃ ได้ในปริมาณเท่ากับ 47.5 µg ml⁻¹ และ 54.7 µg ml⁻¹ ตามลำดับ (Figure 1) ซึ่ง IAA มีบทบาทสำคัญต่อการยืดยาวและการแบ่งเซลล์ ตลอดจนเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับกระบวนการและกลไกการป้องกันตนเองของพืช (Ma *et al.*, 2011) โดยจุลินทรีย์หลายชนิดสามารถผลิต IAA ได้รวมทั้งแบคทีเรียในกลุ่ม Pseudomonads (Tsavkelova *et al.*, 2006; Ahmad *et al.*, 2008) นอกจากแบคทีเรียยังมียูแคริโอตอีกหลายชนิดที่สามารถผลิต IAA

ได้แก่ ยีสต์ และรา *Trichoderma* sp. เป็นต้น (Tsavkelova *et al.*, 2006) IAA นอกจากจะมีผลโดยตรงต่อการเจริญเติบโตของพืชแล้วยังมีความสำคัญทางอ้อมในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยกระตุ้นการเจริญที่ปลายรากพืชทำให้มีพื้นที่ผิวสัมผัสเพิ่มขึ้น เพิ่มความสามารถในการลำเลียงธาตุอาหารและดูดซึมสารต่าง ๆ รวมทั้งการหลั่งสารจากรากพืชเพื่อมาสนับสนุนการเจริญของจุลินทรีย์ที่มีความสามารถในการย่อยสลายอินทรีย์วัตถุและสารพิษ (Yang *et al.*, 2009) ในขณะที่ฮอร์โมน GA₃ มีบทบาทสำคัญต่อการแบ่งเซลล์และการยืดยาวของเซลล์พืช รวมทั้งกระตุ้นการงอกของเมล็ด ตลอดจนควบคุมการพักตัวของตาอดและตาดอก ทั้งยังชะลอความแก่ในอวัยวะของพืชหลายชนิด (Bottini *et al.*, 2004) ซึ่ง

จุลินทรีย์ส่วนใหญ่สามารถผลิต GA_3 ได้ (Tsavkelova *et al.*, 2006) แต่ GA_3 ที่ผลิตจากจุลินทรีย์ส่วนใหญ่ไม่มีความจำเป็นต่อจุลินทรีย์ที่ผลิตขึ้นแต่เป็นเมแทบอไลต์ทุติยภูมิที่มีความสำคัญต่อพืช (Bottini *et al.*, 2004)

Figure 1 PR-HPLC profile of indole-3-acetic acid (IAA) and gibberellins (GA_3) by *Pseudomonas fluorescens* SP007s in NGB medium (A) compared with standard curve of synthetics IAA (B) and GA_3 (C). The condition of HPLC are including Sunfire column 5 μ m C18 4.6x150 nm, mobile phase=26%V/V (ACN/ H_2O , pH 4), flow rate=1.2 ml/min, and injection volume=10 μ l.

3.2 ทดสอบประสิทธิภาพของ IAA และ GA_3 จาก SP007s ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช

3.2.1 การทดสอบบนกระดาดขี้

ทดสอบประสิทธิภาพของฮอร์โมนที่สกัดได้จากเชื้อปฏิปักษ์ SP007s ด้วยวิธีวางบนกระดาดขี้ผลการทดลองพบว่า IAA และ GA_3 ที่สกัดได้จาก SP007s มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชได้ไม่แตกต่างกับ IAA และ GA_3 สังเคราะห์ ($P = 0.05$) โดย IAA และ GA_3 ที่ได้จาก SP007s มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความแข็งแรงของต้นกล้าของพืช โดยกระตุ้นเปอร์เซ็นต์การงอกของเมล็ด รากแขนง ความสูงต้น และความยาวราก เท่ากับ 99.0 %, 10.4, 5.9 และ 5.8 เซนติเมตร; และ 99.1 %, 9.0, 5.9 และ 6.2 เซนติเมตร ตามลำดับ (Table 2) จุลินทรีย์ที่มีสมบัติ PGPR (plant growth promoting rhizosphere) หรือ PGPB (plant growth promoting rhizobacteria) จะมีความสามารถในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชได้โดยตรง วิลาวรรณ และคณะ (2549) ได้รายงานไว้ว่า SP007s เป็นแบคทีเรียที่มีสมบัติเป็น PGPB ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชในตระกูลกะหล่ำ (Brassicaceae) โดยทั่วไปจุลินทรีย์กลุ่มนี้จะมีการผลิตสารที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต เช่น ฮอร์โมนพืชเพื่อกระตุ้นให้พืชมีการเจริญเติบโต ประกอบด้วยไซยาไนด์ซิเตอร์โรฟลอร์ และฮอร์โมนโดยเฉพาะออกซิน จิบเบอเรลลิน และไซโตไคนิน เป็นต้น (Arshad and Frankenberger, 1992) และ IAA ก็เป็นฮอร์โมนหนึ่งที่มีความสำคัญในกลุ่มของออกซิน (Lynch, 1985) จุลินทรีย์จะผลิตและปลดปล่อยออกซินเหมือนกับการปลดปล่อย secondary metabolites จุลินทรีย์ต่างชนิดจะมีประสิทธิภาพในการปลดปล่อยฮอร์โมนในปริมาณที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยที่ SP007s มีประสิทธิภาพใน

การผลิตและปลดปล่อยฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโตพืชโดยเฉพาะ IAA และ GA₃ และมี

สมบัติไม่แตกต่างจาก IAA และ GA₃ ที่ได้จากการสังเคราะห์

Table 2 Efficacy of IAA and GA₃ bio-synthesis in the strain SP007s enhanced plant growth promotion of kale under greenhouse conditions

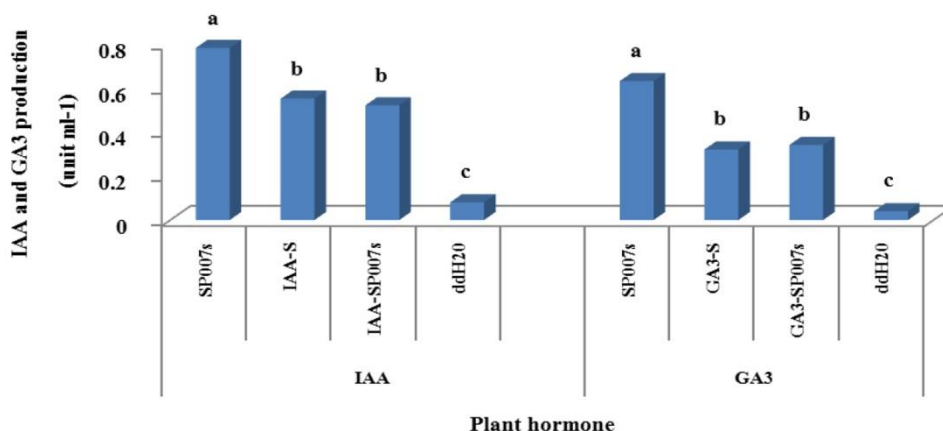
Treatment ^{1/}	Plant growth parameter			
	Seed germination (%)	Root length (cm)	Number of lateral root (cm)	Plant height (cm)
SP007s	98.6a	5.7a	10.8a	6.0a
IAA-S	99.1a	6.0a	11.2a	5.9a
GA ₃ -S	99.2a	5.5a	9.2b	6.2a
IAA-SP007s	99.0a	5.9a	10.4a	5.8a
GA ₃ -SP007s	99.1a	5.9a	9.0b	6.2a
ddH ₂ O	95.3b	3.6b	8.2c	4.7b

^{1/}SP007s = *Pseudomonas fluorescens*, IAA-S = synthetic indole-3-acetic acid, GA₃-S = synthetic gibberellic acid, IAA-SP007s = indole-3-acetic acid produced from SP007s, and GA₃-SP007s produced from SP007s.

3.2.2 การตรวจวัดปริมาณ IAA และ GA₃ ในกล้าคะน้า

ผลการทดลองสอดคล้องกับการทดลองข้างต้นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของ IAA และ GA₃ ที่สกัดได้จาก SP007s ไม่มีความแตกต่างกันระหว่าง IAA และ GA₃ ที่สังเคราะห์ซึ่งพบว่าปริมาณ IAA และ GA₃ ที่สะสมอยู่ในพืชหลังมีการกระตุ้นด้วย IAA และ GA₃ ที่ได้จากการสกัดจาก SP007s มีปริมาณ เท่ากับ 0.52 และ 0.34 unit ml⁻¹ ตามลำดับ แต่ผลการทดลองเป็นที่น่าสนใจเมื่อการกระตุ้นให้พืชมีการสร้างและสะสม IAA และ GA₃ ด้วยเชื้อสดมีปริมาณของ IAA และ GA₃ สะสมสูงกว่า IAA และ GA₃ ที่เชื้อปฏิภักษ์สังเคราะห์ได้ โดยมีปริมาณเท่ากับ 0.78 และ 0.63 µg ml⁻¹ ตามลำดับ (Figure 2) การกระตุ้นให้พืชมีการสร้างและสะสม IAA และ GA₃ ด้วยเชื้อสดมีปริมาณของ IAA และ GA₃ สะสมสูงกว่า IAA และ GA₃ สังเคราะห์กับ IAA และ GA₃ ที่ได้จากการสกัดจาก SP007s เนื่องจาก

จากเซลล์จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์จะมีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงโปรตีนของพืช ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของยีนหลายชนิด (gene linkage) ซึ่งขึ้นกับความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างชนิดพืชกับเชื้อจุลินทรีย์ปฏิภักษ์แต่ละชนิด (Ramamoorthy *et al.*, 2002) ซึ่ง IAA เป็นโปรตีนที่ทำหน้าที่เป็น signal molecule จะส่งสัญญาณตัวกลางให้พืชเกิดความต้านทานทั้งระบบ (systemic acquired resistance, SAR และ induced systemic resistance, ISR) (van Loon and van Strien, 1999) ส่งผลให้พืชมีความแข็งแรง และสามารถเจริญรอดพ้นจากการเข้าทำลายของเชื้อสาเหตุโรคและเจริญเติบโตได้ดี โดยเฉพาะในระยะแรกที่พืชเริ่มออกก็สามารถเจริญรอดพ้นการเข้าทำลายของเชื้อสาเหตุโรค และกระตุ้นภูมิคุ้มกันต่อเชื้อสาเหตุโรคในระยะต่อมาทำให้พืชแข็งแรงมากขึ้น

Figure 2 Productions of IAA and GA₃ from SP007s to enhance IAA and GA3 accumulation in kale seedling.

3.3 ทดสอบประสิทธิภาพ IAA และ GA₃ ซึ่งผลิตจาก SP007s ในแปลงเกษตรกร

การทดสอบประสิทธิภาพ IAA และ GA₃ ซึ่งผลิตจาก SP007s ในสภาพแปลงผลิตคะน้าอินทรีย์ จังหวัดอ่างทอง พบว่ากรรมวิธี T1-T6 มีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน ($P = 0.05$) ในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของคะน้าในทุกดัชนีชี้วัด (ความสูงต้น ความยาวราก ความกว้างและยาวใบ) ในขณะที่กรรมวิธี T5 ที่มีการใช้เชื้อปฏิปักษ์ *P. fluorescens* SP007s มีประสิทธิภาพดีที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับกรรมวิธีอื่น ๆ (Table 3) โดยมีเปอร์เซ็นต์การลดโรคขอบใบทองและโรคใบจุดอัลเทอร์นาเรียเท่ากับ 71.3 และ 73.9 % ตามลำดับ (Table 3) จากการศึกษางานพบว่าเชื้อ SP007s มีกลไกที่สามารถสังเคราะห์ IAA และ GA₃ กระตุ้นให้พืชเจริญเติบโตได้ดี และลดพันการเข้าทำลายของเชื้อโรคพืชซึ่งสอดคล้องกับการรายงานของ Buensanteai *et al.* (2008) ที่รายงานว่า *Bacillus amyloliquefaciens* KPS46 สามารถผลิต IAA ที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตและควบคุมโรคถั่วเหลืองได้อย่างมีประสิทธิภาพและการที่เชื้อปฏิปักษ์ SP007s มีประสิทธิภาพที่ดีกว่าการใช้ฮอร์โมนที่สกัดได้จาก

SP007s หรือสังเคราะห์ และสารเคมี เนื่องมาจากกลไกการทำงานของ SP007s สามารถแสดงออกได้หลายกลไกโดยพบว่า SP007s มีกลไกที่สำคัญในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชโดยมีสมบัติเป็น PGPR และกลไกสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเชื้อโรคคือกลไกการผลิตสารปฏิชีวนะ ซึ่งจากการรายงานของ Kladsuwan *et al.* (2013) พบว่า SP007s สามารถผลิตสารปฏิชีวนะได้หลายชนิดส่งผลให้ SP007s มีประสิทธิภาพในการควบคุมโรคได้ดีกว่าการใช้สารเคมีตลอดจนในฤดูปลูก SP007s สามารถเพิ่มปริมาณได้เองอย่างต่อเนื่องตลอดจนครบฤดูปลูกรวมทั้งยังสามารถอยู่ข้ามฤดูได้ ทำให้ฤดูปลูกถัดไปสามารถลดจำนวนครั้งในการพ่นเชื้อปฏิปักษ์ลงได้ (วิลาวรรณ และ สุดฤดี, 2551) นำมาซึ่งการเพิ่มผลผลิตที่ดีตลอดจนสามารถลดต้นทุนการผลิตพืชผักในระบบเกษตรอินทรีย์ได้อีกด้วย

4. สรุป

แบคทีเรียที่มีประโยชน์ *P. fluorescens* SP007s สามารถผลิตฮอร์โมน indole-3-acetic acid (IAA) และ gibberellins (GA₃) ที่มี

ประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเจริญเติบโตของคะน้าให้แข็งแรงต้านทานโรคขอบใบทองและใบจุดอัลเทอเนเรีย ซึ่งประสิทธิภาพของ IAA และ GA₃ ที่เชื้อ SP007s ผลิตขึ้นสามารถส่งเสริมการเจริญเติบโตของคะน้าได้ดีในทุกดัชนีชี้วัด โดยสามารถกระตุ้นการงอกของเมล็ด เพิ่มความยาว

ราก ความสูงต้น และปริมาณรากแขนง ซึ่งดัชนีชี้วัดดังกล่าวมีผลโดยตรงทำให้ส่วนลำต้นเหนือดินมีการเจริญเติบโตรวดเร็วลดพ้นจากการเข้าทำลายของเชื้อสาเหตุโรค รวมทั้งการเพิ่มปริมาณผลผลิตคุณภาพปลอดภัย

Table 3 Efficacy of IAA and GA₃ bio-synthesis in the strain SP007s enhanced plant growth promotion of kale under field conditions^{1/}

Treatment code ^{2/}	Plant growth promotion (cm)					Disease reduction (%)	
	Ph	RI	Lw	LI	Sd	Br	AI
T1	49.8a	12.1a	22.5b	37.2a	1.5a	65.2b	58.8b
T2	48.2a	11.8a	22.3b	38.0a	1.5a	63.8b	59.2b
T3	48.5a	12.3a	23.1b	38.8a	1.4a	62.2b	62.7b
T4	48.6a	12.0a	23.6b	38.2a	1.5a	60.1b	61.2b
T5	49.2a	12.5a	22.3b	38.9a	1.6a	71.3a	73.9a
T6	50.2a	12.5a	25.4a	40.1a	1.5a	57.9c	42.9c
T7	35.7b	12.5a	21.5b	30.2b	0.9b	0.0	0.0

^{1/}Ph = plant height, RI = root length, LW = leaves wide, LI = leaves length, Sd = stem diameter, Br = black rot and AI = Alternaria leaf spot.

^{2/}Treatment details followed by Table 1.

5. เอกสารอ้างอิง

นลินา เหมสนธิ และสุดฤดี ประเทืองวงศ์, 2552, *Pseudomonas fluorescens* SP007s กระตุ้นให้คะน้าสร้าง salicylic acid เพื่อด้านทานการเกิดโรคขอบ, น. 611-620, ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ครั้งที่ 46, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิลารรณ เชื้อบุญ, 2551, ลักษณะและการทดสอบประสิทธิภาพเชื้อแบคทีเรียที่มีประโยชน์ในการควบคุมเชื้อ *Erwinia carotovora* subsp. *carotovora* สาเหตุโรคน้ำและกะหล่ำดอก, วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

วิลารรณ เชื้อบุญ, ศศิธร วุฒินิชย์,ชัยสิทธิ์ ปรีชา, สุพจน์ กาเซ็ม, ณัฐริญา เบื่อนสันเทียะ และสุดฤดี ประเทืองวงศ์, 2549, การส่งเสริมการเจริญเติบโตและชักนำภูมิต้านทานโรคของกะหล่ำดอกและผักคะน้าด้วยเชื้อจุลินทรีย์และสารชีวภัณฑ์ธรรมชาติ, ว.เคหะการเกษตร 29: 271-272.

วิลารรณ เชื้อบุญ และสุดฤดี ประเทืองวงศ์, 2551, ความถี่และความเข้มข้นที่เหมาะสมของเชื้อแบคทีเรียที่มีประโยชน์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมโรคสำคัญของกะหล่ำดอก, น. 572-580, ใน การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 46, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- Ahmad, F., Ahmad, I. and Khan, M.S., 2008, Screening of free-living rhizospheric bacteria for their multiple plant growth promoting activities, *Microbiol. Res.* 163: 173-181.
- Alan, C., Arruda, P., Jasmim, J.M., Monteiro, A.M. and Sandberg, G., 1988, Analysis of indole-3-acetic acid and related indoles in culture medium from *Azospirillum lipoferum* and *Azospirillum brasilense*, *Appl. Environ. Microbiol.* 54: 2833-2837.
- Arshad, M. and Frankenberger, W.T., 1992, Microbial Production of Plant Growth Regulators, pp. 307-347, In Metting, F.B.Jr. (Ed.), *Soil Microbial Ecology*, Marcel Dekker Inc., New York.
- Bottini, R., Cassán, F. and Piccoli, P., 2004, Gibberellin production by bacteria and its involvement in plant growth promotion and yield increase, *Appl. Microbiol. Biotechnol.* 65: 497-503.
- Buensanteai, N., Yuen, G.Y. and Prathuangwong, S., 2008, The biocontrol bacterium *Bacillus amyloliquefaciens* KPS46 produces auxin, surfactin and extracellular proteins for enhanced growth of cucumber plant, *Thai J. Agric. Sci.* 41(3-4): 101-116.
- Chuaboon, W. and Prathuangwong, S., 2008, Biological control with screen bacterial antagonist for reducing cauliflower disease, In *Proceeding of RGJ-PHD IX and MAG congress II Conference*, Jomtien Palm Beach Resort, Chonburi.
- Farnham, M.W. and Kopsell, D.A., 2009, Importance of genotype on carotenoid and chlorophyll levels in broccoli heads, *Hort. Sci.* 44: 1248-1253.
- Kladsuwan, L., Chuaboon W. and Prathuangwong, S., 2013, Identification of *Pseudomonas fluorescens* SP007s genes involved in antibiotic synthesis against *Xanthomonas axonopodis* pv. *glycines* 12-2, In *Proceeding of 51th Kasetsart University Annual Conference*, Bangkok.
- Lynch, J.M., 1985, Origin, Nature and Biological Activity of Aliphatic Substances and Growth Hormones Found, in Soil, In Vaughan, D. and Malcom R.E. (Eds.), *Martinus Soil Organic Matter and Biological Activity*, Martinus Nijhoff/Dr. W. Junk Publishers, Dordrecht.
- Ma, Y., Prasad, M.N.V., Rajkumar, M. and Freitas, H., 2011, Plant growth promoting rhizobacteria and endophytes accelerate phytoremediation of metalliferous soils, *Biotechnol. Adv.* 29: 248-258.
- Prathuangwong, S., Chuaboon, W., Kasem, S., Hiromitsu, N. and Suyama, K., 2007, Formulation development of *Pseudomonas fluorescens* SP007s to control Chinese kale diseases in farming production, *J. ISSAAS* 13(2): 125.
- Prathuangwong, S., Kasem, S., Chuaboon, W., Hiromitsu, N. and Suyama, K., 2006, Characterization and identification of new potential bacteria for biological control of plant diseases, pp. 65-66, In *Proceeding*

- of the ISSAAS International Congress, Kuala Lumpur.
- Prathuangwong, S., Chuaboon, W., Kasem, S., Athinuwat, D., Suyama, K. and Negishi, H., 2009, Potential for application time of *Pseudomonas fluorescens* SP007s and biofertilizer for Alternaria leaf spot management of Chinese kale, J. ISSAAS 15: 231-258.
- Prathuangwong, S., Preecha, C., Vudhivanich, S., Kasem, S., Buensanteai, N. and Chuaboon, W., 2005. Occurrence and biological control of cauliflower at Suphanburi, In Proceeding of the ISSAAS International Congress 2005, Hanoi.
- Ramamoorthy, V., Raguchander, T. and Samiyappan, R., 2002, Induction of defense-related proteins in tomato roots treated with *Pseudomonas fluorescens* Pf1 and *Fusarium oxysporum* f. sp. *lycopersici*, Plant Soil 239: 55-68.
- Tsavkelova, E.A., Klimova, S.Y., Cherdyntseva, T.A. and Netrusov, A.I., 2006, Microbial producers of plant growth stimulators and their practical use: A review, Appl. Biochem. Microbiol. 42: 117-126.
- van Loon, L.C. and van Strien, E.A., 1999, The families of pathogenesis-relate proteins, their activities, and comparative analysis of PR-1 type protein, Physiol. Mol. Plant Pathol. 55:8597.
- Zeigler, R.S., Powell, L.E. and Thurston, H.D., 1980, Gibberellin A4 production by *Sphaceloma manihoticola*, causal agent of cassava supererogation disease, Phytopathology 70: 589-593.
- Yang, O., Li, C., Li, H., Li, Y. and Yu, N., 2009, Degradation of synthetic reactive azo dyes and treatment of textile wastewater by a fungi consortium reactor, Biochem. Eng. J., 43: 225-230.